

Zgodba o Telebanu.

Kmet blizu Trsta je imel dva sina, zdrava in krepka. Narodil se mu je pa tudi tretji sin, ki je bil pa slaboten in slep na levo oko. Tačas je pa oslepel kmetu tudi konj Hrgač na desno oko. Oslepel je in opešal. Pa so govorili ljudje: »Pri Damjanu je dvoje oči, eno v hiši miži, drugo pa v hlevu medli.« Starejša dva brata sta slišala to norčevanje in sta zasovražila mlajšega brata in starega konja. Zmerjala sta: »Teleban je neslan vsak dan, predpoldan in popoldan.« Bratu sta dajala najtežje delo in suho skorjico kruha, konja sta pa tepla in mu dala komaj malo suhe kisle preslice. Telebana sta segnala iz hiše v hlev in tam je spal v jasliah in tožil konju: »Brata sta — volkova dva...« Konj Hrgač je pa tolažil dečka: »Le potrpi, Teleban, še nama pride dober dan: prehud jesih se sam uje.«

Zgodilo se je, da je Telebanu umrl oče. Brata sta rekla najmlajšemu: »Ne bova redila več ne tebe ne konja. Tu imaš košaro jajec. Ta košara jajec in konj sta tvoj delež od hiše. V Trstu so jajca zelo draga. Če boš pameten, boš lahko začel trgovino. Lovi ščurke po Trstu in prodajaj jih po kmetih!«

Res je šel Teleban in prišel na slepem konju v bližino Trsta. Pobje so se tam obmetavali s kamenjem, pa začeli lučati tudi v Telebanovega konja in so vpili: »Konj in jezdec hi-hi — dvoje oči.« Teleban se je razjezil in je zagnal košaro z jajci v dečke. Pumf! Cmok!... Jajca so letela naokoli in vse je bilo rumeno — Telebanu je bilo pa zeleno pred očmi: »Kaj bo zdaj?«

Tovariš-konj ga je pa potolažil: »Potrpi, Teleban, še nama sine dober dan! V košari je še jajčja godlja. Poberi iz nje lupinice, pa pojdiva po Trstu. Ti kliči: 'Najlepša žena je pozlačena!' Tržačanke se pa mažejo rade.«

Pa sta šla po neki ulici in nista hodila dolgo in že je poklicala raz okno neka mlada gospa. Teleban ji pravi: »To mazilo je zdaj londonska moda.«

»Ste že vse prodali kaki drugi gospe?« vpraša v strahu mlada gospa.

»Ne še,« pravi Teleban, »vi boste najlepša v Trstu. Kupite vse, kar imam.«

Teleban je dobil za košaro mošnjo cekinov in se vrnil vriskajoč domov. Brata je obdaril s cekini in jima pravil: »V Trstu so zdaj jajca res draga. Prišlo je v modo, da se mažejo ženske z jajčjo godljo.«

Teleban si je sezidal hišo v bližini svojih bratov. Tema dvema pa ni dala zavist miru. Skupila sta cel voz jajec, jih razbila in stepla in peljala deset škafov godlje v Trst. Hodila sta po Trstu in vpila: »Jajčje mazilo za grde ženske...!« Ženske so ju pa začele zmerjati in je prišel neki gospod in poklical stražnika. Odgnali so brata v zapor, ju pretepli in zaprli. Ko sta prišla iz zapora domov, je imel Teleban že lepo zidano hišo. Še tisto noč sta mu jo pa zažgala in se zjutraj smejala: »Vozi, vozi pepel v Trst, drago ga boš tam prodal!«

Teleban se je zjokal in potožil konju Hrgaču: »Hiša je šla...«

Konj ga je tolažil: »Ne maraj, Teleban! Pelji pepel v Trst. Na smetišču boš našel škatlo in motvoz. Deni v škatlo pepela in zaveži. Pepel prodaj pepelikarju, voz postavi v gostilno, gostilničarki pa daj škatlo in prosi, naj ti jo spravi. Ne sme je pa odpreti, ker je v škatli začarana dragocenost, ki bi se spremenila v pepel.«

Teleban je prosil brata za košnico in naložil pepel. Brata sta klicala za njim: »V Trstu boš imel vsak dan sok neslan.«

Teleban je naredil vse točno tako, kakor mu je svetoval tovariš-konj. Ko je pa prišel po svojo škatlo h gostilničarki, je ta prebledela in se stresla. Teleban je odvezal motvoz in zavpil: »Kaj ste naredili? Škatlo ste odprli! Dragulji so se mi spremenili v pepel!«

»Tiho! Tiho!« je prosila gostilničarka, »da ne bo slišal moj mož. Vse vam povrnem.«

Pa mu je nasula v klobuk belega, črnega in rumenega denarja. Vesel je privriskal Teleban domov in začel zidati še lepšo hišo. Bratoma je pripovedoval: »Dober svet je nekaj vreden! V Trstu odtehtavajo pepel kar z zlatom. Zasuli bodo morje ž njim in naredili vinograde.«

Brata sta molčala, zažgala vsak svojo hišo in naložila pepel. Odpeljala sta ga v Trst. Ko sta pa prišla vsa divja iz Trsta, ju je vprašal Teleban: »Sta prodala kaj dobro?«

Brata sta molčala. Počakala sta Telebana, ko je šel s svojim konjem v sejém, pobila sta konja in njega na tla, izbila obema oči in rekla: »Zdaj sta mrtva in slepa na obeh očeh. Hiša pa je najina.«

Teleban in Hrgač sta pa ležala kot mrtva ob cesti. Mimo se je pripeljal čarovnik iz Bazovice s svojo hčerjo.

»Poglej, kdo leži tam?« je rekla hči. Pa sta naložila na voz konja in Telebana.

Na svojem domu je zdravil čarovnik Telebana, pozdravil mu je ranjeno oko in prerezal mreno na šlepem. Enako tudi konju. In sta imela zdaj konj in gospodar vsak dvoje zdravih oči. Še več: Čarovnik je dal Telebanu svojo hčer za ženo in veliko doto in balo.

Starejša dva brata sta se pa mogočila po lepi novi hiši in se veselila: »Če je bil tudi neslan in nakažen naš Teleban, hišo je pa nama le sezidal imenitno.«

Ko sta se tako veselila hiše, sta pa zaslišala vriskanje in topotanje konj. Glejte! Ves v trakovih je privriskal Teleban: »Juhu! Na oba očesa vidim in oba brata vidim! Juhu! Nevesto peljem na dom!«

Starejša brata je tedaj zadušila zavist.

